

Civilutskottets betänkande 2025/26:CU40

Krav på kommunala lantmäterimyndigheters ärendehanteringssystem

Sammanfattning

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag till ändringar i lagen om kommunal lantmäterimyndighet. Lagändringarna innebär att det införs ett krav på att kommunala lantmäterimyndigheter ska använda det ärendehanteringssystem och andra tekniska handläggningsstöd som tillhandahålls av den statliga lantmäterimyndigheten. Syftet med förslagen är att säkerställa att förrättningsverksamheten i hela landet kan bedrivas effektivt, enhetligt och rättssäkert.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2027.

Utskottet anser att riksdagen bör avslå motionsyrkandena.

I betänkandet finns två reservationer (C).

Behandlade förslag

Proposition 2025/26:257 Krav på kommunala lantmäterimyndigheters ärendehanteringssystem.

Två yrkanden i en följdmotion.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Utskottets överväganden	5
Regeringens lagförslag	5
Lagstiftningens framtida utformning	7
Reservationer	8
1. Regeringens lagförslag, punkt 1 (C)	8
2. Lagstiftningens framtida utformning, punkt 2 (C)	9
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	10
Propositionen	10
Följdmotionen	10
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	11

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Regeringens lagförslag

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1995:1393) om kommunal lantmäterimyndighet.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2025/26:257 och avslår motion

2025/26:4165 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 1.

Reservation 1 (C)

2. Lagstiftningens framtida utformning

Riksdagen avslår motion

2025/26:4165 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 2.

Reservation 2 (C)

Stockholm den 4 juni 2026

På civilutskottets vägnar

Andreas Lennkvist Manriquez

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Andreas Lennkvist Manriquez (V), Mikael Eskilandersson (SD), Leif Nysmed (S), Roger Hedlund (SD), Laila Naraghi (S), Lars Beckman (M), Denis Begic (S), Anna-Belle Strömberg (S), Jennie Wernäng (M), Larry Söder (KD), Alireza Akhondi (C), Björn Tidland (SD), Amanda Palmstierna (MP), Mats Persson (L), Markus Kallifatides (S), Ludvig Ceimertz (M) och Angelica Lundberg (SD).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlar utskottet proposition 2025/26:257 Krav på kommunala lantmäterimyndigheters ärendehanteringssystem. I propositionen finns en redogörelse för ärendets beredning fram till regeringens beslut om propositionen. Regeringens förslag till riksdagsbeslut återges i bilaga 1, och regeringens lagförslag finns i bilaga 2.

En motion med två yrkanden har väckts med anledning av propositionen. Förslagen i motionen finns i bilaga 1.

Utskottet har tagit emot en skrivelse från allmänheten i ärendet.

Utskottets överväganden

Regeringens lagförslag

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag om krav på kommunala lantmäterimyndigheters ärendehanteringssystem. Därmed avslår riksdagen ett motionsyrkande om avslag på propositionen.

Jämför reservation 1 (C).

Bakgrund

Regeringen får enligt 1 § lagen (1995:1393) om kommunal lantmäterimyndighet meddela tillstånd för en kommun att inrätta en kommunal lantmäterimyndighet som ska svara för förrättningsverksamhet inom kommunen. Enligt 2 § 5 är ett villkor för ett sådant tillstånd att myndighetens informationssystem får en sådan teknisk standard som säkerställer det informationsutbyte mellan stat och kommun som behövs inom lantmäteriområdet.

Ett tillstånd från regeringen att inrätta en kommunal lantmäterimyndighet kan enligt 8 § återkallas om verksamheten inte uppfyller förutsättningarna för tillståndet eller om den i något väsentligt hänseende brister i sin myndighetsfunktion.

Propositionen

I propositionen föreslår regeringen att det införs ett krav på att kommunala lantmäterimyndigheter ska använda det ärendehanteringssystem och andra tekniska handläggningsstöd som tillhandahålls av den statliga lantmäterimyndigheten.

Regeringen anför att en viktig del i statens övergripande ansvar är att förrättningsverksamheten i hela landet ska kunna bedrivas effektivt, enhetligt och rättssäkert. För att säkerställa detta är det nödvändigt att det finns ärendehanteringssystem och tekniska handläggningsstöd som är tillgängliga och används i all förrättningsverksamhet. Det skapar förutsättningar för att följa upp kvaliteten i förrättningsverksamheten och ger samtidigt underlag för att utveckla en mer effektiv arbetsprocess.

Vidare anför regeringen att Lantmäteriets nuvarande ärendehanteringssystem kommer att tas ur drift vid årsskiftet 2026/2027 och ersättas med ett nytt system. Det är viktigt att samtliga kommunala lantmäterimyndigheter blir en del av det nya systemet. Regeringen anser att kravet på att de kommunala lantmäterimyndigheterna ska använda Lantmäteriets ärendehanteringssystem

och tekniska handläggningsstöd bör gälla både för sådana som redan har tillstånd och för sådana som tillkommer senare.

I propositionen föreslås också att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om tillhandahållandet, användningen och avgifter för användningen av ärendehanteringssystem och andra tekniska handläggningsstöd.

Dessutom ska möjligheten att återkalla en kommuns tillstånd att bedriva kommunal lantmäteriverksamhet även gälla om en kommun brister i att uppfylla kraven på att använda systemen eller sådana föreskrifter som meddelats om användning och avgifter. Enligt regeringen bör bestämmelsen om återkallelse av tillstånd när myndigheten inte uppfyller förutsättningarna för att få vara lantmåterimyndighet även omfatta kravet att använda det centrala systemet.

Motionen

I kommittémotion 2025/26:4165 yrkande 1 föreslår Alireza Akhondi m.fl. (C) att riksdagen ska avslå propositionen. Motionärerna anför bl.a. att förslaget i propositionen kan väntas leda till ökade kostnader, svag teknisk utveckling och bristande möjligheter till anpassning efter lokala förhållanden. Motionärerna framhåller vidare att flera remissinstanser ifrågasätter att det ska vara obligatoriskt att använda Lantmåteriets ärendehanteringssystem och handläggningsstöd.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser i likhet med regeringen att det finns flera fördelar med att all förrättningsverksamhet använder samma ärendehanteringssystem och andra tekniska handläggningsstöd. Som regeringen anför i propositionen säkerställer detta effektivitet, enhetlighet och rättssäkerhet i verksamheten och ger också en stabil grund för en enhetlig och kontinuerlig uppföljning och redovisning av all fastighetsbildningsverksamhet. Utskottet delar regeringens bedömning att det är motiverat att införa ett krav på att de kommunala lantmåterimyndigheterna ska använda ett gemensamt system i lantmåteriverksamheten som tillhandahålls av den statliga lantmåterimyndigheten.

Mot den bakgrunden och av de skäl som i övrigt anförts i propositionen anser utskottet att riksdagen bör anta regeringens lagförslag. Därmed bör motionsyrkandet avslås.

Lagstiftningens framtida utformning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att regeringen bör utreda frågan om kommunala lantmäteriernas användning av ärendehanteringssystem och återkomma till riksdagen med ett nytt förslag.

Jämför reservation 2 (C).

Motionen

I kommittémotion 2025/26:4165 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 2 föreslår motionärerna ett tillkännagivande om att regeringen bör utreda frågan om kommunala lantmäteriernas användning av ärendehanteringssystem och andra tekniska handlägningsstöd för att återkomma till riksdagen med ett nytt förslag.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har i det föregående avsnittet ställt sig bakom regeringens lagförslag och de överväganden som regeringen har gjort. Utskottet anser mot den bakgrunden att det saknas skäl att rikta något tillkännagivande till regeringen. Motionsyrkandet bör därför avslås.

Reservationer

1. Regeringens lagförslag, punkt 1 (C)

av Alireza Akhondi (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår regeringens förslag.

Därmed bifaller riksdagen motion

2025/26:4165 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 1 och avslår proposition 2025/26:257.

Ställningstagande

Jag anser att det behöver underlättas för kommuner att starta egna lantmäterimyndigheter. En ökad centralisering av verksamheten hämmar lokal utvecklingskraft och därför bör mer ansvar och makt över samhällsbyggandet utgå från lokala förhållanden. Regeringens förslag går i motsatt riktning.

Jag delar visserligen regeringens uppfattning att de tekniska systemen behöver kunna kommunicera med varandra och att verksamheten ska vara så användarvänlig som möjligt. Men regeringens förslag kan betraktas som ett smygförstatligande av all lantmäteriverksamhet.

Vissa remissinstanser anför att förslaget försvårar processen att inrätta kommunala lantmäterimyndigheter. Min uppfattning är att det behövs fler snarare än färre sådana myndigheter.

Förslaget leder dessutom till monopol för tekniska system. Detta kan väntas leda till ökade kostnader, svag teknisk utveckling och bristande möjlighet till anpassning efter lokala förhållanden. Kunskapen om konkurrensens betydelse för utveckling stöder det resonemanget. Flera remissinstanser delar dessa kritiska synpunkter.

Mot den bakgrunden anser jag att riksdagen bör avslå propositionen.

2. Lagstiftningens framtida utformning, punkt 2 (C)

av Alireza Akhondi (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2025/26:4165 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 2.

Ställningstagande

Som framgår av reservation 1 föreslår jag att riksdagen ska avslå regeringens förslag. Flera remissinstanser delar mina kritiska synpunkter på förslaget och ifrågasätter bl.a. att det ska vara obligatoriskt att använda Lantmäteriets ärendehanteringssystem och handläggningsstöd och framhåller att detta riskerar att hämma utveckling, innovation och alternativa lösningar.

Vissa remissinstanser anser också att ärendet inte har beretts tillräckligt och efterfrågar ytterligare granskning av ekonomiska, juridiska och praktiska aspekter. Jag anser därför att frågan om kommunala lantmäteriers användning av ärendehanteringssystem och andra tekniska handläggningsstöd bör utredas. Det är regeringens uppgift att göra en sådan utredning och att återkomma till riksdagen med ett nytt lagförslag.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

BILAGA I

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2025/26:257 Krav på kommunala lantmäterimyndigheters ärendehanteringssystem:

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1995:1393) om kommunal lantmäterimyndighet.

Följdmotionen

2025/26:4165 av Alireza Akhondi m.fl. (C):

1. Riksdagen avslår proposition 2025/26:257 Krav på kommunala lantmäterimyndigheters ärendehanteringssystem.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda frågan om kommunala lantmäteriers användning av ärendehanteringssystem och andra tekniska handläggningsstöd för att återkomma till riksdagen med ett nytt förslag och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

Förslag till lag om ändring i lagen
(1995:1393) om kommunal
lantmäterimyndighet

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1995:1393) om kommunal lantmäterimyndighet

dels att 2 och 8 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas två nya paragrafer, 5 a och 5 b §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §

För tillstånd krävs att kommunen visar att

1. myndigheten kommer att få hela kommunen som sitt verksamhetsområde,

2. myndighetens arbetsuppgifter väsentligen kommer att begränsas till förrättningsverksamhet och myndighetsservice i anslutning till förrättningsverksamheten,

3. myndigheten kommer att få en för ändamålet lämplig organisation och en verksamhet som kan beräknas få tillräcklig omfattning för att nödvändig kompetens skall kunna upprätthållas,

4. minst två tjänstemän inom myndigheten kommer att ha den kompetens och erfarenhet som krävs för att handlägga förrättningar,

5. myndighetens informationssystem kommer att få en sådan teknisk standard som säkerställer det informationsutbyte mellan stat och kommun som behövs inom lantmäteriområdet.

3. myndigheten kommer att få en organisation som är lämplig för ändamålet och en verksamhet som kan beräknas få tillräcklig omfattning för att nödvändig kompetens ska kunna upprätthållas, och

4. minst två tjänstemän inom myndigheten kommer att ha den kompetens och erfarenhet som krävs för att handlägga förrättningar.

5 a §

En kommunal lantmäterimyndighet ska använda de ärendehanteringssystem och andra tekniska handläggningsstöd som tillhandahålls av den statliga lantmäterimyndigheten.

5 b §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får

meddela föreskrifter om tillhandahållandet och användningen av de tekniska stöd som avses i 5 a § och om avgifter för användningen.

8 §¹

Om verksamheten vid den kommunala lantmäterimyndigheten inte uppfyller de förutsättningar som anges i 2 § eller om myndigheten i något väsentligt hänseende brister i sin myndighetsfunktion, får kommunens tillstånd återkallas av regeringen efter anmälan från den statliga lantmäterimyndigheten.

Om verksamheten vid den kommunala lantmäterimyndigheten inte uppfyller de förutsättningar som anges i 2 och 5 a §§ eller i föreskrifter som meddelats med stöd av 5 b §, eller om myndigheten i något väsentligt hänseende brister i sin myndighetsfunktion, får kommunens tillstånd återkallas av regeringen efter anmälan från den statliga lantmäterimyndigheten.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2027.

¹ Senaste lydelse 2008:532.